

TEMA

Børnehaver og vuggestuer

.....

Kan rejer understøtte arbejdet med sproglig udvikling for 0-2-årige?

Af: Pernille Haugaard Jensen
Undervisnings- og udviklingsansvarlig
Naturcenter Amager Strand
Tlf: 21 69 32 15
phj@skoletjenesten.dk

Af: Aska Maria Ono Bjerresø
Undervisnings- og udviklingsansvarlig
Naturcenter Amager Strand
Tlf: 20 47 97 23
ao@skoletjenesten.dk

HVORFOR ER DET RELEVANT AT UDVIKLE LÆRINGSTILBUD MED FOKUS PÅ SPROG TIL 0-2-ÅRIGE?

Et af læreplanstemaerne i daginstitutionerne, er "Kommunikation og sprog", og det er en central del af arbejdet i daginstitutionerne. De børn der har brug for det, bliver sprogscreenet første gang i en alder af 2-3 år, og der er i de enkelte kommuner ansat sprogpædagoger, som understøtter arbejdet ude i daginstitutionerne.

Professor på Aarhus Universitet, Dorthe Blese har forsket på området. Hendes forskning viser, at man ved at arbejde bevidst med sproget, kan styrke vuggestuebørns sprog og matematiske forståelse, hvilket forhåbentligt kan hjælpe til, at de får det lettere senere i livet.

Resultaterne fra Dorthe Bleses forskning viser, at det nytter noget at styrke børnenes læringsmiljø gennem øget fokus på kvaliteten af interaktionen og samtalerne. Forskningen viser også, at der er et potentiale for at løfte børn sprogligt og matematisk op på et højere niveau, hvilket vil gøre det lettere for dem at bygge videre på deres kunnen i både børnehaven og i skolen.

I Skoletjenesten vil vi gerne hjælpe med at understøtte mulighederne for at arbejde med sproglig udvikling gennem understøttende sprogstrategier, og naturcenteret giver netop mulighed for at tilbyde børnene og pædagogerne et anderledes og rigt læringsmiljø. Her er der mulighed for at arbejde med sproget i naturen, og pædagogerne skal ikke tænke på oprydning og bleskift, men kan være fokuseret på forløbet sammen med børnene.

ET HJEM TIL REJEN

Vi har gennem det sidste år arbejdet med at udvikle et forløb med fokus på sproglig udvikling, "Et hjem til rejen", som er målrettet 0-2-årige. Under forløbet skal børnene fange, fodre, røre og indrette et akvarium til rejer. Men hvordan kan rejer understøtte sprogudviklingen?

Vores definition på at understøtte sprogudvikling sætter fokus på at bruge fortællingen og gentagelserne i vores arbejde med børnene og et bevidst arbejde med strategier for egen sprogpraksis. Her har vi sat fokus på tre områder: Sproglige rollemodeller, Barnets tænkning og Kvaliteten af feedback.

Anvendelse

Denne artikel indgår i en serie om børnehaver og vuggestuer.

Målgruppe

Artiklen henvender sig primært til undervisningsansvarlige på eksterne læringsmiljøer.

Skoletjenesten - Videncenter for eksterne læringsmiljøer udgiver løbende viden og værktøjer, der kan bruges til at kvalificere undervisning i eksterne læringsmiljøer.

Vi har taget udgangspunkt i universitetslektor i didaktik, Elisabeth Björklunds afhandling, "Att erövra literacitet-et studie af små børns kommunikation" og professor og lingvist, Justin Marcussen-Browns bog, "Barnets sprogtilegnelse og pædagogisk praksis" og hans E-learningkursus om sproglig praksis til daginstitutioner. Det er også Justin Marcussen-Browns sprogregistreringsskemaer, vi har brugt som værktøj til at kvalificere vores læringsforløb.

Ved at benytte sprogregistreringsskemaer, videooptagelser og en undervisningsmanual har vi hos vores undervisere fået fokus på kvalificering af egen sproglig praksis, og har fået en praksis, hvor vi bevidst anvender gentagelser, bøjninger, forholdsord, gestik og mængdeord. Børnene får gennem forløbet mulighed for at bruge både deres sanser, motorik og sprog med naturen som redskab og genstandsfelt.

Tre eksempler på strategier fra underviserens sprogpraksis

Sproglig rollemodel

Stil lukkede spørgsmål: Kan I se rejen?

Barnets tænkning

Hvorfor skal vi have vand i akvariet? Pause
- Ellers kan rejen dø, da den lever i vand.

Kvaliteten af feedback

Stilladsering: Hvor mange sten har du fundet? Lad os tælle dem.

PÆDAGOGERNES SAMSPIL MED DET EKSTERNE LÆRINGSMILJØ

Vores erfaringer viser os, at pædagogens arbejde med børnene på institutionen og deres aktive deltagelse i forløbet her på naturcenteret, er mindst lige så vigtig som naturcenterets indsats.

Vi har derfor udviklet et før-, under- og eftermateriale, som kan hjælpe pædagogerne med at stimulere den sproglige udvikling hjemme i vuggestuen og dagplejen, for at fastholde besøget og for at få mest muligt ud af forløbet. Vi har indtil videre udviklet to materialer til forløbet. En bog

der gennem dialogisk læsning skal give børnene en forforståelse af de begreber og elementer, der indgår i forløbet på naturcenteret. Bogen kan bruges, både før, under og efter forløbet. Et sæt magneter med billeder af de samme elementer, som vi bruger med børnene under selve besøget. Disse magneter får de med hjem til institutionen, så deres snak om besøget og samtalen kan fortsætte der. På den måde er der noget håndgribeligt, der knytter før og efter forståelsen sammen med selve besøget.

Gennem evalueringsskemaer og feedback fra de pædagoger, der har afprøvet forløbet hos os, kan vi se en tendens til, at pædagogerne er yderst tilfede og begejstrede. De kan se, at børnene er aktivt deltagende, nysgerrige, talende og engagerede under forløbet

VORES OBSERVATIONER

Ved at filme vores forløb gav det os rigtig meget nyttig viden til videreudvikling og opkvalificering af forløbet. Vi valgte at bruge aktionslæringsprincippet og lavede fem testforløb, inden vi var klar til at udbyde det til andre. Der var meget stor forskel på grupperne af børn, der kom ud til os, både i antal, personlighed og udvikling, og især den nogle gange manglende respons fra de helt små børn, gjorde det udfordrende og anderledes for underviseren.

Vores erfaring er, at børnene rigtig gerne vil deltage i aktiviteterne, men på meget forskellige niveauer. De bruger deres sprog, siger reje, sten og sand, gentager det underviseren siger eller viser, og de får kroppen med, når de hopper som en reje eller er på jagt efter sten i sandet. De er med på at "lege med os" og er ivrige for at hjælpe med at lave "et hjem til rejen".

FOKUSPUNKTER FOR ET LÆRINGSFORLØB TIL DE 0-2-ÅRIGE

Struktur

- Introduktion til nogle få karakteristiske ting og elementer for temaet
- Konkrete og sanselige oplevelser
- Udfordringer til fin- og grovmotorik
- Mulighed for at være aktivt deltagende, nysgerrig, undersøgende og undrende
- Er i øjenhøjde med børnene
- Følger børnenes nysgerrighed og skaber positivt samspil

Understøtter sprogudvikling

- Aktivt og bevidst arbejde med sproget for at understøtte børnenes sprogudvikling
- Brug af mange gentagelser
- Børnene får god tid til at svare
- Brug af tydelige fagter til ordene
- Før/efter materiale til at tage med hjem - skal lægge sig tæt op ad forløbet

Praktisk ramme

- 20 min i transport
- Forløbets varighed ca. 30-40 min.
- Puslefaciliteter
- Et ryddet rum uden for meget der kan forstyrre fokus

Referencer

Björklund, Elisabeth "Att erövra litteracitet". 2008

Markussen-Brown, Justin: Barnets sprogtilegnelse og pædagogisk praksis - en introduktion. Turbine 2017

Bleses Dorthe "Pædagoger kan gøre vuggestuebørn markant bedre til sprog og matematik"

Hyllested, Trine "Når læreren tager skolen ud af skolen". 2007

Løntoft, Jette og Broström, Stig, Dialogisk læsning i teori og praksis. Dafolo, 2012

https://www.videnomlaesning.dk/media/2095/2017-01-11_leg_og_laering_i_vuggestuen_-_rapport.pdf